

4. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 року. № 4651-VI. Дата оновлення: 14.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>. (Дата звернення: 12.03.2021).

5. Рішення ЄСПЛ у справі «Пантелеєнко проти України» від 29 червня 2006 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/974_274.

6. Узагальнення судової практики щодо розгляду слідчим суддею клопотань про застосування заходів забезпечення кримінального провадження від 07.02.2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/n0001740-14>.

Кравченко В. Я., здобувачка вищої освіти 3 курсу, група КЮ-182

Науковий керівник – **Керноз Н. Є.**, старший викладач

Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

«ДОКАЗИ» В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

Протягом усього часу розвитку процесуальних галузей права в Україні дослідженню сутності такого міжгалузевого інституту як докази й доказування в національному судочинстві приділялась особлива увага. У науковій літературі існує розмаїття суджень про сутність та правильність їх закріплення в процесуальних кодексах України, що свідчить про актуальність даної теми на сьогодні.

Поняття доказів нормативно закріплено в частині 1 статті 76 Цивільного процесуального кодексу (далі – ЦПК) України як «будь-які фактичні дані, на підставі яких суд встановлює наявність або відсутність обставин (фактів), що обґрунтовують вимоги і заперечення учасників справи, та інших обставин, які мають значення для вирішення справи» [1]. Треба зазначити, що до прийняття Закону України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» від 03.10.2017 р. № 2147-VIII у ЦПК України містилось аналогічне визначення доказів, але суттєва розбіжність запроваджена саме в засобах доказування, через нововведення «електронних доказів» та нове змістове навантаження на показання свідків.

Проте поняття доказів міститься також в інших процесуальних кодексах, а саме:

- в частині 1 статті 72 Кодексу адміністративного судочинства (далі – КАС) України вписано: «доказами в адміністративному судочинстві є будь-які дані, на підставі яких суд встановлює наявність або відсутність обставин (фактів), що обґрунтовують вимоги і заперечення учасників справи, та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи» [2];

- в частині 1 статті 73 Господарського процесуального кодексу (далі – ГПК) України передбачено, що «доказами є будь-які дані, на підставі яких суд встановлює наявність або відсутність обставин (фактів), що обґрунтовують вимоги і заперечення учасників справи, та інших обставин, які мають значення для вирішення справи» [3];

- в частині 1 статті 84 Кримінального процесуального кодексу (далі – КПК) України визначається, що «доказами в кримінальному провадженні є фактичні дані, отримані у передбаченому цим Кодексом порядку, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню» [4].

Отже, уявляється констатувати розбіжності у легальних визначеннях доказів у вітчизняних процесуальних кодексах, хоча з 15.12.2017 року багато положень інституту доказів і доказування виписано однаково.

Тому, розглядаючи поняття «доказів», необхідно приділити увагу доктринальним визначенням цього терміну.

Чечот Д.М. вважає, що доказами являються будь-які факти і відомості про них, які знаходяться в процесі судового дослідження [5, с.185]. На нашу думку, таке визначення не можна вважати доцільним, так як воно носить дуже узагальнюючий характер, і тому не може бути достатнім.

Іншу думку має Фурса С.Я. та Цюра Т.В., які вважають, що доказом є окремий елемент засобу доказування, що містить інформацію про обставину справи, з існуванням якої особа пов'язує виникнення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків [6, с.21]. На наш погляд, таке визначення вдало розкриває зміст поняття доказ, але обмежує його цивільними правовідносинами, в той час як це можуть бути й сімейні, й трудові, й житлові, й земельні правовідносини, якщо враховувати положення частини 1 статті 19 ЦПК України.

Кучер Т.М. обґрунтувала, що доказом буде лише інформація про певні обставини, які є предметом спору по конкретній справі, а форма їх закріплення виступає засобом доказування [7, с. 92]. Схожу думку має Фокіна М.А. та пропонує вважати, що докази – це регламентовані законом процесуальні засоби доказування, що містять відомості про факти, які мають значення для правильного встановлення обставин справи [8, с.478]. Ми вважаємо, що такі визначення не є доцільними, так як доказ повністю ототожнюють із засобом доказування.

На нашу думку, є слушною позиція Бабарикіна О.В., який, аналізуючи дане поняття, вважає, що терміни «докази» і «засоби доказування» не є синонімами, так як доказ відповідає на питання «Що?», а засіб доказування «Як», та юридичний факт при співвідношенні з необхідною нормою права утворює предмет доказування по справі [9, с.7], так як, «докази» і «засоби доказування» не можна ототожнювати.

Також цікавим є бачення поняття «доказів» Молчанова В.В., який уточнює, що інформація про факти є необхідною складовою доказу, так як відображає конкретну подію, дію в силу закону відображення як властивості матерії, відповідно до чого властивості чи особливості одного відтворюються у властивостях чи особливостях іншого, тому може слугувати засобом отримання знань судом про пошукові обставини справи [10, с.125].

Підсумовуючи погляди науковців, уявляється можливим констатувати відсутність єдності у поглядах щодо визначення доказів у цивільному судочинстві.

Отже, проаналізувавши легальні визначення доказів, які містяться в різних національних процесуальних кодексах, можна зробити висновок, що для полегшеного правозастосування необхідно уніфікувати визначення «доказів» в частинах перших статей 76 ЦПК, 73 ГПК, 72 КАС України та поняття доказів викласти у такій редакції:

«Докази - це будь-які фактичні дані, на підставі яких суд встановлює наявність або відсутність обставин (фактів), що обґрунтовують вимоги і заперечення учасників справи, та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи».

Список використаних джерел

1. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 року. № 1618-IV. Дата оновлення: 13.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15> (дата звернення: 11.03.2021).

2. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 року. № 2747-IV. Дата оновлення: 15.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15> (дата звернення: 11.03.2021).

3. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 року. № 1798-XII. Дата оновлення: 16.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12> (дата звернення: 11.03.2021).

4. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 року. № 4651-VI. Дата оновлення: 14.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 11.03.2021).

5. Чечот Д.М. Судебные доказательства. Гражданский процесс / под. ред. В.А. Мусина, П.А. Чечиной, Д.М. Чечота. Москва, 1996. 285 с.

6. Фурса С.Я., Цюра Т.В. Докази і доказування у цивільному процесі: науково-практичний посібник. Київ: Видавець Фурса С.Я., КНТ. 2005. 256с.

7. Кучер Т.М. Докази та доказування: співвідношення понять. *Вісник Вищої ради юстиції*. 2011. № 3 (7). С.83-93.

8. Фокина М. А. Механизм доказывания по гражданским делам: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.15. Москва, 2011. 612 с.

9. Бабарыкина О. В. Факторы, влияющие на исследование и оценку доказательств в гражданском судопроизводстве. Москва: Волтерс Клувер, 2010. 144 с.

10. Молчанов В. В. Основы теории доказательств в гражданском процессуальном праве: Учебн. пособие. Москва: Зерцало-М, 2012. 360 с.

Максименко М. І., директор Чернігівського науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України

Овсієнко Д. О., здобувач вищої освіти 3 курсу, гр. ПД-181

Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

ПРОБЛЕМИ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ФОРМИ ОБШУКУ

Розслідування кримінальних правопорушень завжди супроводжується формуванням несприятливих слідчих ситуацій, зокрема, наявність незначного обсягу інформації, відсутність слідів та очевидців злочину, активна протидія досудовому розслідуванню та ін. Вказане вимагає вдосконалення організаційно-підготовчих і тактичних заходів проведення окремих слідчих дій, зокрема, обшуків. Вчасне та якісне проведення цієї слідчої дії із урахуванням особливостей розслідування окремих видів кримінальних правопорушень може сприяти одержанню важливих доказів, які свідчать про причетність певних осіб до злочинної діяльності [1, с. 108].

Відповідно до положення ст. 234 КПК, обшук – слідча (розшукова) дія, яку проводять на підставі ухвали слідчого судді з метою виявлення та фіксації відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення, відшукування знаряддя кримінального правопорушення або майна, що було здобуте внаслідок його вилучення [2]

Іноді під час його провадження стають відомими факти, що становлять особисту таємницю для підозрюваного та його близьких. У таких випадках вжиття всіх заходів для того, щоб їх не розголосили особи, які беруть участь в обшуку, є моральним і професійним обов'язком захисника.